

บทที่ 2

การเมืองระหว่างประเทศในยุโรปตะวันตก

(International Politics In Western Europe)

- สรุปประวัติยุโรปก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 สงครามโลกครั้งที่ 2
- กลุ่มประเทศยุโรปในยุคปัจจุบัน
- สหภาพยุโรป

สรุปประวัติศาสตร์ยุโรปก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2

สงครามโลกครั้งที่ 1 (First World War ค.ศ.1914-ค.ศ.1918) และสงครามโลกครั้งที่ 2 (Second World War ค.ศ.1939 – ค.ศ.1945) มีเบื้องหลังเหตุการณ์และที่มาจากกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปทั้งสิ้น การยุติลงของสงครามโลกทั้ง 2 ครั้ง ประวัติศาสตร์จะบันทึกไว้ว่า ค่ายสัมพันธมิตร (Alliance) ที่ประกอบด้วยอังกฤษ ฝรั่งเศสและรัสเซียเป็นฝ่ายชนะ โดยสงครามโลกครั้งที่ 2 มีสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมด้วย ส่วนฝ่ายพ่ายแพ้คือค่ายอักษะ (Axis) ที่ประกอบด้วย เยอรมัน ออสเตรีย ฮังการี โดยสงครามโลกครั้งที่ 2 มีญี่ปุ่นจากเอเชียมารวมอยู่ด้วย

หากจะย้อนไปถึงความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุดของประเทศในโลกยุคโบราณจนได้ชื่อว่าเป็นมหาอำนาจ มีเหตุของความเจริญกับวิธีสร้างความยิ่งใหญ่ต่าง ๆ กัน ถ้าจะกล่าวเฉพาะซีกโลกตะวันตกมีลำดับของความรุ่งเรืองโดยเริ่มจากยุคกรีกที่เรียกว่าเฮลเลนิก (Hellenic) กรีกยุคโบราณปกครองแบบนครรัฐ (polis หรือ city-state) มีนักวิชาการต่างชาติคือ Perry Anderson และ Talcott Parson ได้วิเคราะห์ไว้ว่า³ นครรัฐมีบทบาทและอิทธิพลเหนือประชาชนแทบทุกด้าน คงมีแต่เรื่องครอบครัวและการทำมาหากินของผู้คนในบางระดับเท่านั้นที่อยู่ นอกเหนือการดูแลของนครรัฐ ค่านิยมโดยทั่วไปมีว่า มนุษย์จะเป็นอารยชนหรือต่างจาก สรรพสัตว์ก็เพราะมีชีวิตอยู่ในนครรัฐเท่านั้น แต่มนุษย์ต้องทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมากกว่า ส่วนตัวด้วย การสร้างความสำคัญโดยศูนย์รวมของทุกสิ่งทุกอย่างคือนครรัฐ การลงโทษโดยการ

³ อนุสรณ์ ลี้มณี, รัฐ สังคม และการเปลี่ยนแปลง : การพิจารณาในเชิงอำนาจนโยบายและเครือข่าย ความสัมพันธ์. พ.ศ.2542, หน้า 11-12.

ก่อนหน้าการเกิดสงครามเพโลโพนีสี่ร้อยระหว่างชาวนครรัฐกรีกด้วยกันเอง นครรัฐเอเธนส์ได้ทำสงครามกับพวกเปอร์เซีย (ประเทศอิหร่านปัจจุบัน) และแม้ว่านครรัฐสปาร์ต้ามาร่วมช่วยเหลือก็ถูกพวกเปอร์เซีย แต่นครรัฐเอเธนส์ก็เป็นฝ่ายชนะ เพราะเอเธนส์มีแสนยานุภาพด้านกองทัพเรือ หลังจากนั้นเอเธนส์ได้ก่อตั้ง Delian League หรือ The Confederation of Delos (เป็นลักษณะของสมาพันธรัฐ) โดยเอเธนส์ต้องการเป็นผู้นำนครรัฐอื่น ๆ และเมื่อเพริคลีส (Pericles) ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าคณะสิบนายพล* (Ten generals) เพริคลีสกลายเป็นผู้นำที่มีบารมี นครรัฐอื่น ๆ เป็นเสมือนบริวารของนครรัฐเอเธนส์ ถ้านครรัฐใดจะแยกตัวไป ก็ถือว่าเป็นกบฏ (Rebellion) มีความผิด โดยเอเธนส์สามารถปราบนครรัฐอื่น ๆ ได้ยกเว้นสปาร์ต่าที่เป็นนครรัฐทหาร (Military city-state) สิ่งเหล่านี้สร้างความไม่พอใจให้แก่สปาร์ต่าที่มองว่าเอเธนส์จะมาเป็นผู้ปกครองกรีกทั้งหมด แต่สิ่งที่สำคัญคือแนวคิดที่แตกต่างกัน ในขณะที่สปาร์ต่ามองว่าเอเธนส์หย่อนในด้านการระเบียบวินัย โดยเอเธนส์มองว่าสปาร์ต่าเป็นนครรัฐเผด็จการทหารนิยม⁵ ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาเหล่านี้ได้กลายเป็นความฝ่ายแพ้ของนครรัฐกรีกทั้งหมด แหล่งอำนาจของโลกได้เปลี่ยนมือไปอยู่ที่จักรวรรดิโรมัน (Roman Empire)

* Civil war : หมายถึงคนในชาติเดียวกัน รบกันเอง

⁴ คณะอาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์. เพิ่งอ้าง, หน้า 35-36

* Pericles : ตำแหน่งหัวหน้าคณะสิบนายพล อาจเทียบได้กับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปัจจุบัน

⁵ สุขุม นวลสกุล, ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณและสมัยกลาง. พ.ศ.2544, หน้า 17-18.

ยุคจักรวรรดิโรมันเรื่องอำนาจ จะพบกับคำกล่าวที่ว่า “ถนนทุกสายมุ่งสู่กรุงโรม” “กรุงโรมไม่ได้สร้างเสร็จภายในวันเดียว” ฯลฯ แต่ความเป็นชนชาติที่ยิ่งใหญ่ของจักรวรรดิโรมันต่างจากนครรัฐกรีก เพราะนโยบายต่างประเทศที่สำคัญของโรมันคือการทำสงครามเพื่อขยายเขตแดน ด้วยฝีมือการรบตลอดจนอาวุธสงครามที่ก้าวหน้าทันสมัยในยุคนั้น ทำให้อาณาจักรโรมันเกือบเป็นเจ้าโลก ประกอบกับการดำเนินนโยบายภายในประเทศที่มีระบบกฎหมาย (Roman Law) ที่โลกปัจจุบันยอมรับว่า โรมันได้ทิ้งมรดกไว้ให้ในเรื่องพัฒนาการด้านกฎหมาย ในตอนปลายยุคโรมัน คริสต์ศาสนาเติบโตอย่างกว้างขวางมาก และเมื่อชนเผ่าติวตัน (Teuton) สามารถรบชนะโรมันได้ กลายเป็นการล่มสลายของจักรวรรดิโรมัน (The fall of the Roman Empire)

โลกเข้าสู่ยุคกลาง (Middle Age) ยุคนี้คริสตศาสนามีความเข้มแข็งมาก บรรดาปรัชญาเมธีจะเป็นนักบวชหรือบาทหลวงในคริสตศาสนา มีการสร้างความเชื่อที่ว่าพระสันตะปาปา (Pope) คือผู้แทนพระเจ้า (God) ดังนั้นการใช้อำนาจรัฐจึงแบ่งออกเป็น 2 ชั้นคือ ศาสนจักร (Church) ซึ่งมีบาทหลวงเป็นผู้นำและอาณาจักร (State) โดยมีกษัตริย์เป็นผู้นำด้วยความศรัทธาในคริสตศาสนาของประชาชนส่วนใหญ่ทำให้ฝ่ายศาสนจักรได้เปรียบ มีการสอนเรื่องวันสิ้นพิภพหรือวันพิพากษาโลก ที่เป็นคัมภีร์ทางศาสนา (Bible) การใช้อำนาจของกษัตริย์หรือฝ่ายอาณาจักรกลายเป็นเพียงประมุขแต่เพียงในนาม บางครั้งแม้กษัตริย์บางองค์จะต่อต้านประท้วง แต่ก็ต้องเป็นฝ่ายแพ้ เพราะฝ่ายสันตะปาปามีอาวุธที่สำคัญคือ “การประกาศบัพพาทนียกรรม” คือขับไล่ออกจากการเป็นคริสตศาสนิกชน ซึ่งมีผลทางจิตใจอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ยุคกลางจึงถูกเรียกว่าเป็นยุคมืด (Dark Age) เป็นยุคที่ศาสนาครอบงำไม่แสดงออกทางความรู้หรือความคิด นอกจากพวกบาทหลวงเท่านั้น ที่เลวร้ายกว่านั้นได้แก่การที่สันตะปาปา Boniface VIII ประกาศให้อำนาจรัฐตกอยู่ที่ฝ่ายศาสนจักรเพียงที่เดียว จึงได้มีการต่อต้านอย่างรุนแรงจากบรรดากษัตริย์ในยุคนั้น⁶ คือในต้นศตวรรษที่ 14

ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ก็เกิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 14 เช่นกัน เริ่มจากความพยายามต่อต้านอำนาจของสันตะปาปาแห่งกรุงโรม การไม่ยอมรับความคิดเรื่องอำนาจสูงสุดของจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (The Holy Roman Empire) ที่บางประเทศในยุโรปเคยยอมรับ เช่น “The Holy Roman Empire For The German Nation” สิ่งที่เข้ามาแทนที่ก็คือรัฐในแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) กษัตริย์ในยุโรปหลายประเทศถือโอกาสผนวกสิ่งที่เป็นศาสนจักรมาเป็นของรัฐ

⁶ อนุสรณ์ ลิมมณี, อ้างแล้ว. หน้า 15

Renaissance (อ่านว่า เรอ-เน-ซอง) อยู่ระหว่างช่วง ค.ศ.1350 ถึง ค.ศ.1600 โดยประมาณ เป็นยุคแห่งการฟื้นฟูศิลปวิทยาการยุคฟื้นฟูองค์ความรู้ต่าง ๆ ทุกเรื่อง โดยบรรดาปัญญาชนในยุคนี้ หันมาให้ความสนใจต่ออารยธรรมกรีกโบราณและศิลปกรรมโรมันและกลายเป็นกระแสแพร่หลายทางความคิดไปทั่วยุโรป กล่าวได้ว่าอิตาลีเป็นประเทศแรกที่เริ่มต้นฟื้นฟูศิลปวิทยาการ วัฒนธรรมคลาสสิกได้เกิดขึ้นใหม่อีก ลัทธิปัจเจกชนนิยมได้กลับเข้ามาโดยปรากฏเป็นรูปธรรมใน อัจฉริยภาพของแต่ละบุคคลในงานสร้างสรรค์ศิลปกรรม วรรณกรรม ด้านต่าง ๆ สำหรับประเทศอิตาลีวรรณกรรมที่โด่งดังมากคืองานเขียนเรื่อง "The Prince" โดย Machiavelli (ยังใช้เป็นตำราเรียนในปัจจุบัน) ถือว่ายุคนี้มีได้สิ้นสุดลง ไม่มีการปิดกั้นการแสดงวิสัยทัศน์ (Vision) อีกแล้ว ผู้คนในยุโรปเริ่มมีโลกทัศน์ (world view) ที่กว้าง มีความสบายใจ มีการมองโลกในแง่บวก (Positive thinking) ไม่มีความกลัวด้วยเรื่องของศาสนาเหมือนในยุคอดีต เป็นการหมดสิ้นอำนาจของฝ่ายศาสนจักร ในขณะที่ฝ่ายอาณาจักรซึ่งหมายถึงกษัตริย์กลับมีความสำคัญขึ้น Renaissance เป็นยุคคาบสมัยที่เชื่อมต่อยุคกลางเข้ากับยุคใหม่ ยุค Renaissance มีระยะเวลาประมาณ 200 ปี และต้องเสื่อมลงเมื่อฝรั่งเศสมาทำสงครามกับอิตาลีรวมทั้งปัจจัยจากความไม่ลงตัวของผลประโยชน์ด้านการค้าของประเทศยุโรปอื่น ๆ ในที่สุดเมื่อระบบเศรษฐกิจของอิตาลีพังทลายลง ความเจริญเฟื่องฟูกลับกลายเป็นความล้าหลังและเมื่อมีการปฏิรูปศาสนา (Reformation) ในต้นศตวรรษที่ 16 ความเจริญแบบ Renaissance ได้หยุดชะงักลง

การปฏิรูปศาสนา (Reformation หรือ Protestant Reformation) เกิดจากนักบวชชาวเยอรมันชื่อ มาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther) ต้องการปรับปรุงการบริหารศาสนจักรที่กรุงโรม โดยให้นักบวชในระดับสูงซึ่งคุมอำนาจของศาสนจักรอยู่ ลดการใช้อำนาจตามอำเภอใจและเลิกแสวงผลประโยชน์จากการผูกขาดในการประกอบพิธีกรรม⁷ ต่อมาได้เกิดนิกายใหม่เรียกว่า โปรเตสแตนต์ (Protestant) ส่วนนิกายแบบเดิมของกรุงโรมเรียกว่า คาทอลิก (Catholic) การปฏิรูปศาสนามีผล เกี่ยวโยงทางการเมืองด้วย มีผู้นำกลุ่มประเทศยุโรปที่เห็นด้วยและคัดค้านมาร์ติน ลูเธอร์ ถึงกับเกิดสงครามระหว่างผู้นำนิกายคาทอลิกกับนิกายโปรเตสแตนต์ ประเทศฝรั่งเศสกับเยอรมนีสนับสนุนลูเธอร์ และงานนี้สันตะปาปา (Pope) ถึงกับให้เงินช่วยเหลือแก่ฝ่ายที่มีความคิดตรงกันข้ามกับลูเธอร์ การปฏิรูปศาสนาจึงเป็นการต่อสู้แบบนองเลือด สงครามจบลงโดยมีการแยกนิกายของคริสต์ศาสนาอย่างชัดเจน อาจวิเคราะห์ได้ว่าอำนาจจากวัด (church) กลับมาเป็นของรัฐ (state) หมดยุคการครอบงำโดยศาสนจักร

⁷ อนุสรณ์ ลืมมณี, อ้างแล้ว. หน้า 18

การสรุปประวัติศาสตร์ของชาวยุโรป จึงมีทั้งความรุ่งเรือง ความขัดแย้ง การสร้างความยิ่งใหญ่ให้แก่ชาติตน และท้ายที่สุดได้นำมาซึ่งการเกิดสงครามโลก สำหรับสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น จากตำราประวัติศาสตร์หลายเล่มบันทึกตรงกันว่า ชนวนสงครามโลกครั้งที่ 1 มาจากเหตุการณ์ลอบปลงพระชนม์ Archduke Francis Ferdinand ผู้เป็นองค์รัชทายาทของออสเตรีย-ฮังการี ในวันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ.1914 ดังนั้น ออสเตรีย-ฮังการี จึงประกาศสงครามกับเซอร์เบีย ต่อมารัสเซียเข้าข้างเซอร์เบีย ประเทศเยอรมันจึงประกาศสงครามกับรัสเซีย และต่อมาฝรั่งเศสเข้าข้างรัสเซีย ประเทศเยอรมันจึงประกาศสงครามกับฝรั่งเศสด้วย พัวพันกันไปหมด และต่อมาเมื่ออังกฤษได้ประกาศสงครามกับเยอรมัน เหตุการณ์จึงใหญ่โตกลายเป็นสงครามโลกครั้งที่ 1 และในช่วงการประกาศสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น ในประเทศรัสเซียได้เกิดมีการปฏิวัติขึ้นใน ค.ศ.1917 (The Russian Revolution) ประเทศรัสเซียจึงต้องถอนตัวสงครามโลกครั้งที่ 1 สิ้นสุดลงใน ค.ศ.1918

สำหรับเหตุการณ์ก่อนหน้าการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 อาจกล่าวได้ว่า การเมืองภายในของกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตก มีลักษณะเป็นระบอบเผด็จการ (Dictatorship) อาทิ ประเทศรัสเซียใช้ระบอบสังคมนิยม (Socialism หรือที่เรียกกันว่า Communism) ประเทศอิตาลีภายใต้มุสโสลินีใช้ระบอบเผด็จการฝ่ายขวา* (Fascism) ซึ่งประเทศโปรตุเกสและประเทศสเปนระบอบการปกครองก็มีลักษณะในแบบ Fascism ของอิตาลี ส่วนประเทศโปแลนด์เป็นการปกครองโดยคณะทหาร (Authoritarianism) สำหรับประเทศเยอรมันปกครองโดยฮิตเลอร์ภายใต้พรรคนาซี (Nazism) จึงกลายเป็นว่าประเทศในยุโรปอื่น ๆ ที่ปกครองแบบประชาธิปไตย (Democracy) จะขาดความเข้มแข็ง

* เผด็จการฝ่ายขวา เป็นการเน้นที่ตัวผู้นำ โดยอ้างคำว่าชาติ ซึ่งได้แก่ระบอบฟาสซิสต์ภายใต้มุสโสลินีของอิตาลี และระบอบนาซี ภายใต้ฮิตเลอร์ของเยอรมัน

ในช่วงประมาณ ค.ศ.1934 นโยบายต่างประเทศของรัสเซียจะร่วมมือกับมหาอำนาจฝ่ายตะวันตก เพราะไม่แน่ใจในนโยบายต่างประเทศของเยอรมัน (คือ ฮิตเลอร์ในเวลานั้น) และใน ค.ศ.1936 ได้เกิดมีสงครามกลางเมืองขึ้น (civil war) ภายในประเทศสเปน ระหว่างฝ่ายซ้ายกับฝ่ายขวา (วิเคราะห์กันว่าทางฝ่ายซ้ายมีรัสเซียหนุนหลังอยู่และทางฝ่ายขวาอยู่ภายใต้ นายพลฟรังโก ได้รับการหนุนหลังจากเยอรมันกับอิตาลี) ผลภายหลังสงครามกลางเมืองจบลงโดยฝ่ายขวาชนะ ต่อมาใน ค.ศ.1939 (ช่วงก่อนประกาศสงครามโลกครั้งที่ 2) รัสเซียได้มีข้อตกลงกับเยอรมันเกี่ยวกับดินแดนประเทศโปแลนด์ โดยข้อตกลงมีอยู่ว่าหากเยอรมันจะบุกโปแลนด์ประเทศรัสเซียจะไม่ขัดขวาง แต่มีเงื่อนไขว่ารัสเซียจะต้องได้ดินแดนของโปแลนด์ครึ่งหนึ่งซึ่งก็คือเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศในเรื่องของผลประโยชน์ร่วมกัน การเมืองระหว่างประเทศในช่วงนี้ผู้นำฝ่ายรัสเซีย คือ สตาลิน และผู้นำฝ่ายเยอรมัน คือ ฮิตเลอร์ แม้จะใช้ระบอบการปกครองแบบอุดมการณ์เผด็จการเช่นกัน แต่เป็นเผด็จการคนละขั้วกัน กล่าวคือ Socialism ของรัสเซีย เป็นเผด็จการโดยพรรค และ Nazism ของเยอรมัน เป็นเผด็จการโดยผู้นำ สำหรับระบอบ Fascism ของอิตาลี ก็เป็นเผด็จการโดยผู้นำเช่นกัน โดยมุสโสลินี สร้างนโยบายแบบชาตินิยม (Nationalism) เพราะต้องการอาณานิคม จึงมีกรณีพิพาทกับประเทศกรีซ (หรือประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเฮเลนนิค) กับประเทศเอธิโอเปีย (หรือประเทศอภิสซีเนีย นามประเทศในเวลานั้น) ความตึงเครียดในเวทีการเมืองโลกได้เกิดขึ้นมากขึ้นตามลำดับ องค์การสันนิบาตชาติจึงได้เข้ามาไกล่เกลี่ยและลงโทษอิตาลีในกรณีของเอธิโอเปีย ด้วยวิธีการให้ประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การสันนิบาตชาติเลิกค้าขายด้วย (Economic Sanction) สำหรับประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การสันนิบาตชาติ ได้แก่ เยอรมัน ออสเตรีย ฮังการี (ซึ่งก็คือพันธมิตรของฝ่ายอักษะ) ความไม่พอใจในบทบาทขององค์การสันนิบาตชาติทำให้อิตาลีลาออกจากการเป็นชาติสมาชิก อิตาลีทำตนเป็นพันธมิตรที่ดีกับเยอรมัน เพราะเป็นเผด็จการฝ่ายขวาหรือเผด็จการโดยผู้นำเหมือนกัน อย่างไรก็ตามนโยบายต่างประเทศของชาติตะวันตกช่วงก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขาดความชัดเจน เปลี่ยนแปลงไปมาเพื่อผลประโยชน์ เพื่อความอยู่รอด และขาดความจริงใจ

สงครามโลกครั้งที่ 2 ประกาศในวันที่ 1 กันยายน ค.ศ.1939 โดยประเทศเยอรมัน ภายใต้อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) ได้ฉีกสนธิสัญญาแวร์ซายส์ทิง (Versaille Treaty) การทำสงครามได้ร่วมกับฝ่ายอักษะ (Axis) มีประเทศออสเตรีย และฮังการีเป็นฝ่ายเดียวกัน สงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีเยอรมันเป็นผู้เริ่มได้ทำสงครามแบบสายฟ้าแลบ คือสามารถรบชนะตีดินแดนประเทศต่าง ๆ ได้ในเวลารวดเร็วมาก โดยเริ่มต้นที่โปแลนด์และในวันที่ 3 กันยายน

ในขณะที่สงครามโลกครั้งที่ 2 ยังดำเนินอยู่ ประเทศอิตาลีซึ่งเคยประกาศเป็นฝ่ายเยอรมันเต็มตัวต้องลดบทบาทลง เพราะเกิดการจลาจลทางการเมืองขึ้นภายในประเทศ (uprising) ผลที่เกิดภายในอิตาลีก็คือ ผู้นำที่ชื่อมุสโสลินีถูกประหารชีวิตในเวลาต่อมา ทางด้านประเทศรัสเซีย เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ใหม่ ๆ รัสเซียอยู่ฝ่ายเยอรมัน โดยให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ แต่ในตอนท้ายๆ รัสเซียกลับเป็นฝ่ายสัมพันธมิตร (Alliance) เพราะรัสเซียกับเยอรมันมีอุดมการณ์ทางการเมืองคนละขั้วกัน คือ ซ้ายจัดกับขวาจัด ซึ่งเป็นทิศทางที่ไม่อาจเจรจากันรู้เรื่อง อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัสเซียมาร่วมทีมกับฝ่ายสัมพันธมิตรแต่รัสเซียใน ค.ศ. ช่วงนี้ เป็นประเทศในระบอบสังคมนิยม ซึ่งก็มีอุดมการณ์ตรงกันข้ามกับระบอบประชาธิปไตย จึงทำให้อังกฤษและฝรั่งเศสไม่ไว้วางใจ สำหรับนโยบายต่างประเทศของรัสเซียช่วงนี้จึงมีลักษณะกลับไปกลับมาเพื่อความอยู่รอดและเพื่อผลประโยชน์ โดยบางช่วงมีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกับเยอรมัน และบางช่วงเปลี่ยนมาทำสัมพันธมิตรกับอังกฤษ และฝรั่งเศส แต่ในตำราทางประวัติศาสตร์ต่างบันทึกให้รัสเซียว่าจัดอยู่ในค่ายของฝ่ายสัมพันธมิตร

สีสันของสงครามโลกครั้งที่ 2 มีเพิ่มขึ้น เมื่อประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่อาจเรียกได้ว่าเป็นประเทศเกิดใหม่ ไม่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานเหมือนประเทศในทวีปยุโรปและทวีปเอเชีย แต่กลับมีความสมบูรณ์พร้อมในด้านทรัพยากร ผู้นำ และระบอบการปกครองที่ลงตัว โดยเฉพาะการมีเศรษฐกิจที่มั่นคง มั่งคั่ง และไม่ได้รับความเสียหายจากสงครามโลกครั้งที่ 1 เหมือนชาติอื่น ๆ ฯลฯ เมื่อสหรัฐอเมริกาถูกดึงมาอยู่ฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งรวมแล้วได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา ทันทีกี่ฝ่ายสัมพันธมิตรมีสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมด้วย ยุทธการของการสู้รบก็เปลี่ยนท่าทีทันที กล่าวคือในยกแรกของสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝ่ายอักษะนำอยู่ แต่ยกหลังฝ่ายสัมพันธมิตรชนะด้วยความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา โดยผู้นำในขณะนั้นคือประธานาธิบดีโรสเวลท์ (President Roosevelt) ทางค่ายเอเชียก็มีประเทศญี่ปุ่นเป็นสีสันของสงครามโลกเช่นกัน โดยญี่ปุ่นเข้ากับฝ่ายอักษะ สงครามยุติลงโดยอิตาลีเป็นชาติแรกที่ยอมแพ้ และญี่ปุ่นเป็นชาติสุดท้ายที่ยอมแพ้ โดยฝีมือของสหรัฐอเมริกาที่ทิ้งระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมา และเมืองนางาซากิ เพื่อยุติการมีอำนาจของญี่ปุ่นทางเอเชียได้สำเร็จ

ทวีปยุโรปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สรุปได้ว่ามีแต่ความสูญเสียทั้งฝ่ายชนะและฝ่ายแพ้ ปัญหาที่ตามมามีมากมายมหาศาลและปัญหานำไปสู่ระบบเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกด้วยมหาอำนาจในช่วงต่อมาจึงเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศที่เกิดใหม่ 200 กว่าปีที่มีความ

หมายเหตุ : วีรบุรุษจากสงครามโลกที่เป็นที่รู้จักดี ได้แก่ :-
Sir Winston Churchill – นายกรัฐมนตรีอังกฤษ
General Charles de Gaulle – ประธานาธิบดีฝรั่งเศส
General Dwight D. Eisenhower – ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา
General Mac Arthur – นายพลแม็คอาเธอร์ของสหรัฐอเมริกาทางด้านเอเชีย

กลุ่มประเทศยุโรปในยุคนปัจจุบัน

ทวีปยุโรปแบ่งออกเป็นยุโรปเหนือ ยุโรปตะวันตก และยุโรปตะวันออก โดยที่บางประเทศ เช่น ไซปรัส (Cyprus) ตุรกี (Turkey) กรีซ (Greece) โปรตุเกส (Portugal) สเปน (Spain) ซึ่งมีทำเลที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของยุโรป แต่ไม่นิยมเรียกว่าเป็นยุโรปใต้หรือบางประเทศ เช่น อิสราเอล (Israel) ซึ่งมีทำเลที่ตั้งอยู่ที่เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ แต่จัดให้เป็นยุโรป สำหรับประเทศที่มีดินแดนติดต่อกัน 2 ทวีป คือ ทวีปเอเชียและทวีปยุโรป ได้แก่ ตุรกี และรัสเซีย กล่าวคือดินแดน 2 ใน 3 ของตุรกีอยู่ในเขตทวีปยุโรป ส่วนรัสเซียเมื่อครั้งที่เป็นสหภาพโซเวียตรัสเซีย (U.S.S.R) มีดินแดนอยู่ติดกัน 2 ทวีป คือทวีปยุโรปและทวีปเอเชีย ส่วนรัสเซียในปัจจุบัน (Russia) มีทำเลที่ตั้งอยู่ในทวีปยุโรปตะวันออก

การแบ่งกลุ่มประเทศในยุโรปยุคปัจจุบัน โดยแบ่งตามทำเลที่ตั้ง จึงแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ยุโรปเหนือ (Northern Europe)
2. ยุโรปตะวันออก (Eastern Europe)
3. ยุโรปตะวันตก (Western Europe)

หมายเหตุ : สำหรับประเทศที่ตั้งอยู่ตรงยุโรปส่วนกลาง (Central Europe or Middle Europe)
บางครั้งก็จัดไว้ในกลุ่มยุโรปตะวันตกด้วย

รายนามประเทศในยุโรปเหนือได้แก่ :- (Northern Europe)

1. นอร์เวย์ (Norway)
2. ฟินแลนด์ (Finland, Suomi)
3. สวีเดน (Sweden)
4. ไอซ์แลนด์ (Iceland)
5. เดนมาร์ค (Denmark)

รายนามประเทศในยุโรปตะวันออกได้แก่ :- (Eastern Europe)

1. สหพันธรัฐรัสเซีย (Russian Federation)
2. อัลบาเนีย (Albania)
3. บุลกาเรีย (Bulgaria)
4. สหพันธ์สาธารณรัฐเซอร์เบียและมอนเตเนโกร (Federal Republic of Serbia and Montenegro)
5. โรมาเนีย (Romania)
6. โปแลนด์ (Poland)
7. ฮังการี (Hungary)
8. สาธารณรัฐเชค (Czech Republic)
9. สาธารณรัฐสโลวาเกีย (Slovak (Slovakia) Republic)
10. บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา (Bosnia and Herzegovina)
11. โครเอเชีย (Croatia)
12. สโลวีเนีย (Slovenia)
13. สาธารณรัฐยูโกสลาเวียแห่งมาซิโดเนีย (The Former Yugoslav Republic of Macedonia)
14. ยูเครน (Ukraine)
15. เบลารุส (Belarus, Byelo – Russia)
16. มอลโดวา (Moldova)
17. จอร์เจีย (Georgia)
18. อาร์เซอร์ไบจาน (Azerbaijan)
19. อาร์เมเนีย (Armenia)

20. เอสโตเนีย (Estonia)

21. ลัตเวีย (Latvia)

22. ลิทัวเนีย (Lithuania)

รายนามประเทศในยุโรปตะวันตก ได้แก่ :- (Western Europe)

1. แอนดอร์รา (Andora)

2. ออสเตรีย (Austria)

3. เบลเยียม (Belgium)

4. ไซปรัส (Cyprus)

5. ฝรั่งเศส (France)

6. สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Federal Republic of Germany)

7. จิบรัลตาร์ (Gibraltar)

8. กรีซ หรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยเฮลเลนิก (Greece, The Hellenic Republic)

9. สาธารณรัฐไอร์แลนด์ (Republic of Ireland, Eire)

10. อิตาลี (Italy)

11. ลิกเตนสไตน์ (Liechtenstein)

12. ลักเซมเบิร์ก (Luxembourg)

13. มัลตา (Malta)

14. โมนาโก (Monaco)

15. เนเธอร์แลนด์ (The Netherlands, Holland)

16. โปรตุเกส (Portugal)

17. ซานมาริโน (San Marino)

18. สเปน (Spain)

19. สมาพันธรัฐสวิสวิตเซอร์แลนด์ (Switzerland, Confederation Helvitia)

20. ตุรกี (Turkey)

21. สหราชอาณาจักร (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland)

22. นครรัฐวาติกัน (Vatican City-State, The Holy See)

หมายเหตุเกี่ยวกับประเทศในทวีปยุโรป

- ประเทศไซปรัส ตุรกี กรีซ โปรตุเกส และสเปนนั้นมีที่ตั้งอยู่ตรงยุโรปตอนใต้ แต่ไม่มีการเรียกว่าเป็นยุโรปใต้ โดยนับ 5 ประเทศที่กล่าวถึงนี้เป็นยุโรปตะวันตกด้วย

- ประเทศตุรกีและรัสเซีย มีดินแดนติดต่อ 2 ทวีป คือ ทวีปยุโรปและทวีปเอเชีย โดยดินแดน 2 ใน 3 ของตุรกีตั้งอยู่ในทวีปยุโรป ส่วนรัสเซียเมื่อครั้งสมัยเป็นสหภาพโซเวียต มีดินแดนติดกันถึง 2 ทวีป แต่ในปัจจุบัน กลายเป็นสหพันธรัฐรัสเซีย มีที่ตั้งอยู่ในทวีปยุโรป ตะวันออก

สำหรับระบอบการปกครองของกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า ทุกประเทศปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democratic Regime) เพียงแต่ใช้รูปแบบ (Model) ในระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันไป กล่าวคือทุกประเทศในยุโรปเหนือใช้ระบบรัฐสภา (Parliamentary System) เกือบทุกประเทศในยุโรปตะวันตกก็ใช้ระบบรัฐสภา ยกเว้นฝรั่งเศสที่ใช้ระบบกึ่งประธานาธิบดี-กึ่งรัฐสภา (Semi-Presidential and Semi-Parliamentary System) และเกือบทุกประเทศในยุโรปตะวันออกจะใช้ระบบกึ่งประธานาธิบดี-กึ่งรัฐสภา ดังนั้นถ้าจะนับในภาพรวมแล้ว กล่าวได้ว่า ประเทศส่วนใหญ่ในทวีปยุโรปโดยเฉพาะยุโรปตะวันตกมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในรูปแบบที่เรียกว่าระบบรัฐสภา (Parliamentarism in Western Europe)

สหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปเกิดขึ้นใน ค.ศ.1951 การเกิดขึ้นของสหภาพยุโรปสามารถเรียกได้ว่าเป็นการบูรณาการยุโรป (European Integration) เพราะเป็นการมารวมกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป โดยในระยะเริ่มแรกนั้น ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 6 ประเทศ ได้แก่

1. เบลเยียม
2. ฝรั่งเศส
3. เยอรมนี
4. อิตาลี
5. ลักเซมเบิร์ก
6. เนเธอร์แลนด์

ใน ค.ศ.1970 ประเทศสมาชิก มีเพิ่มเติม ได้แก่

7. อังกฤษ
8. ไอร์แลนด์
9. เดนมาร์ก

ใน ค.ศ.1980 ประเทศสมาชิก มีเพิ่มเติม ได้แก่

10. กรีซ
11. สเปน
12. โปรตุเกส

ใน ค.ศ.1995 ประเทศสมาชิก มีเพิ่มเติม ได้แก่

13. สวีเดน
14. ฟินแลนด์
15. ออสเตรีย

กล่าวได้ว่าประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป หรือ E.U. มี 15 ประเทศ แต่ในปี ค.ศ.2004 สหภาพยุโรปมีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 10 ประเทศ ทำให้สหภาพยุโรปในปัจจุบันมีประเทศสมาชิกถึง 25 ประเทศ ซึ่งเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตยุโรปตะวันออก ในยุโรปทางตอนใต้ รวมทั้งแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

สำหรับ 10 ประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่

1. สาธารณรัฐเชค
2. เอสโตเนีย
3. ฮังการี
4. ลัตเวีย
5. ลิทัวเนีย
6. โปแลนด์
7. สโลวีเนีย
8. สโลวาเกีย
9. ไชปรัส
10. มอลตา

สิ่งสำคัญที่เกี่ยวกับบูรณาการยุโรปอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การสร้างสกุลเงินตราที่ใช้ร่วมกัน ที่เรียกว่า “เงินยูโร” (Euro) เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ.2002

ในการดำเนินงานของสหภาพยุโรป ก็มีการเลือกตั้งสมาชิกสภายุโรป โดยสภายุโรป มีวาระสมัย 5 ปี ซึ่งในปี ค.ศ.2004 อันเนื่องมาจากการมีประเทศสมาชิก 25 ประเทศ จำนวนประชาชนผู้ไปออกเสียงเลือกตั้ง (Voters) จึงมีมากมายมหาศาล เป็นลักษณะของมหกรรม การเลือกตั้งที่ยิ่งใหญ่ และสมาชิกสภายุโรปก็จะมีลักษณะของความหลากหลาย แม้จะมีการ วิพากษ์วิจารณ์กันว่า สหภาพยุโรปที่มีประเทศสมาชิกถึง 25 ประเทศ จะทำให้ยุโรปมีอำนาจ

หมายเหตุ : ข้อมูลเกี่ยวกับสหภาพยุโรป สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ที่ www.europa.eu.int